

img1

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

NUTARTIS LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2021 m. kovo 10 d.
Vilnius

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Godos Ambrasaitės-Balynienės (pranešėja), Virgilijaus Grabinsko ir Sigitos Rudėnaitės (kolegijos pirmininkė),

teismo posėdyje kasacine rašytinio proceso tvarka išnaginėjo civilinę bylą pagal ieškovo žemės ūkio kooperatyvo „Pienas LT“ kasacinį skundą dėl Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2020 m. balandžio 21 d. nutarties peržiūrėjimo civilinėje byloje pagal ieškovo žemės ūkio kooperatyvo „Pienas LT“ ieškinį atsakovui „ERGO Insurance SE“, veikiančiam per „ERGO Insurance SE“ Lietuvos filialą, dalyvaujant tretiesiems asmenims uždarajai akcinei bendrovei „Autokausta“ ir uždarajai akcinei bendrovei „Bendrieji statybų projektai“, dėl draudimo išmokos priteisimo.

Teisėjų kolegija

nustatė:

I. Ginčo esmė

1. Kasacinėje byloje sprendžiama dėl proceso teisės normų, reglamentuojančių absoliutų teismo sprendimo (nutarties) negaliojimo pagrindą, teismui nemotyvavus priimto procesinio sprendimo ([CPK 329 straipsnio](#) 2 dalies 4 punktas), aiškinimo ir taikymo.
2. Ieškovas patikslintu ieškiniu prašė priteisti iš atsakovo 73 293,33 Eur draudimo išmoką. Nurodė, kad 2013 m. gegužės 15 d. ieškovas (užsakovas) ir trečiasis asmuo UAB „Autokausta“ (rangovas) sudarė statybos rangos sutartį dėl pieno perdirbimo gamyklos statybos, vandentiekio ir nuotekų, elektros, šildymo ir vėdinimo sistemų įrengimo, pagal ją trečiasis asmuo, veikdamas kaip rangovas, be kita ko, atliko priešgaisrinės apsaugos sistemos vamzdyno darbus. 2016 m. birželio 14 d. ieškovas ir trečiasis asmuo UAB „Autokausta“ pasirašė statinio perdavimo–priėmimo aktą. 2016 m. birželio 16 d. UAB „Autokausta“ (draudėjas) ir atsakovas „ERGO Insurance SE“, veikiantis per Lietuvos filialą (draudikas), sudarė laidavimo draudimo sutartį, kuria buvo apdrausti naudos gavėjo turtiniai interesai, susiję su draudėjo prievolių pagal 2013 m. gegužės 15 d. statybos rangos sutartį garantiniu laikotarpiu nevykdymu. Kaip nurodyta draudimo liudijime, draudimo sutartčiai taikomos Pasiūlymo, išankstinio apmokėjimo, atlikimo ir garantinio laikotarpio laidavimo draudimo taisyklės Nr. 029. Šios laidavimo draudimo sutarties pagrindu atsakovas 2016 m. birželio 16 d. išdavė ieškovui garantinio laikotarpio laidavimo draudimo raštą Nr. GA 72036. Po perdavimo–priėmimo akto pasirašymo ieškovas dėl pasikartojančių vandens nuotekų per priešgaisrinio vamzdyno suvirinimo siūlės informavo trečiąjį asmenį, nurodydamas, kad priešgaisrinio vamzdyno įrengimo darbai buvo atlikti nekokybiškai. Trečiajam asmeniui nevykdant savo įsipareigojimų ir nepašalinant defektų, ieškovas 2016 m. spalio 18 d. kreipėsi į atsakovą dėl įvykio pripažinimo draudžiamuoju ir defektų ištaisymo išlaidų kompensavimo, o 2017 m. sausio 19 d. pateikė atsakovui pretenziją kartu su lokaline sąmata, patvirtinančia ieškovo išlaidas, patirtas šalinant defektus, taip pat radiografinių bandymų protokolus, įrodančius trečiojo asmens darbų defektus. Ieškovas, atsakovas ir trečiasis asmuo laikotarpiu nuo 2016 m. spalio 19 d. iki 2017 m. gegužės 26 d. bendravo dėl priešgaisrinio vandentiekio vamzdyno defektų atsiradimo aplinkybių, šalinimo terminų ir kitų klausimų, tačiau bendro sprendimo šalys nepasiekė. 2017 m. gegužės 26 d. atsakovas pateikė ieškovui 2017 m. gegužės 25 d. pranešimą dėl pretenzijos, kuriame nurodė, jog atsisako tenkinti ieškovo reikalavimą dėl draudimo išmokos išmokėjimo, nes, kaip nustatyta nepriklausomos ekspertizės metu, defektų atsirado ne dėl trečiojo asmens atliktų rangos darbų trūkumų ir trečiasis asmuo nėra atsakingas už jų šalinimą, todėl įvykis nėra draudžiamasis. Ieškovas nurodė, kad nesutinka su atsakovo pozicija ir mano, jog įvykęs įvykis pagal draudimo sutartį turėtų būti pripažintas draudžiamuoju, o atsakovas neįrodė aplinkybių, atleidžiančių jį nuo draudimo išmokos mokėjimo ar suteikiančių teisę sumažinti draudimo išmoką. Trečiojo asmens darbų trūkumai buvo pašalinti pagal 2017 m. liepos 14 d. rangos sutartį, sudarytą ieškovo ir UAB „Enerstena“, dėl to ieškovas patyrė 73 293,33 Eur nuostolių, kuriuos sudaro 60 573 Eur išlaidų už UAB „Enerstena“ atliktus darbus ir 12 720,33 Eur PVM mokestis.

II. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų procesinių sprendimų esmė

3. Vilniaus miesto apylinkės teismas 2019 m. liepos 9 d. sprendimu ieškinį atmetė ir išsprendė bylinėjimosi išlaidų paskirstymo klausimą.
4. Iš ieškovo raštų atsakovui ir trečiajam asmeniui UAB „Autokausta“ pirmosios instancijos teismas nustatė, kad ieškovas reiškia pretenzijas dėl priešgaisrinės apsaugos sistemos vamzdyno įrengimo, esant pratekėjimui ties suvirinimo siūlėmis. Nurodė, kad 2016 m. gruodžio mėnesį surašyti aktai dėl patalpų perdavimo ir priešgaisrinės apsaugos sistemos remonto įrodo, jog trečiasis asmuo UAB „Autokausta“ pašalino darbų trūkumus. Slėgimo vamzdyno stiprumo hidraulinio bandymo aktai rodo, kad priešgaisrinės apsaugos sistemos vamzdynas išlaikė slėgio bandymus, o tai patvirtina, kad rangos darbai atlikti tinkamai ir kokybiškai.
5. Iš ieškovo ir atsakovo susirašinėjimo pirmosios instancijos teismas nustatė, kad, siekdamas išsiaiškinti priešgaisrinės apsaugos sistemos nesandarumų priežastis, šalys susitarė dėl eksperto Vytauto B. E. kandidatūros. Šis ekspertas 2017 m. gegužės 17 d. ekspertizės akte padarė išvadą, kad trečiojo asmens naudoti vamzdžiai atitiko kokybės reikalavimus, vamzdžių suvirinimo siūlės atitiko projektinę D klasę, suvirinimo trūkumai neturėjo įtakos vamzdžių nesandarumui, o UAB „Autokausta“ nėra atsakinga už atsiradusius vamzdžių suvirinimo siūlių nesandarumo defektus.
6. 2017 m. sausio 4 d. specialisto išvadą pagal trečiojo asmens UAB „Autokausta“ užsakymą parengė profesorius G. M. Jo išvadose nurodoma, kad vamzdynų nesandarumą lėmė elektrolitinė ir mikrobiologinė korozija, kadangi stovinčiame vandenyje aerobinės ir anaerobinės bakterijos laikui bėgant pradeda gaminti silpną acto, anglies rūgštį, agresyvias organines rūgštis.

7. Teismas padarė išvadą, kad byloje esantys įrodymai patvirtina, jog priešgaisrinės apsaugos sistemos vamzdynas buvo įrengtas pagal projektą, darbai atlikti tinkamai ir kokybiškai. Tiek ekspertizės aktas, tiek specialisto išvada patvirtina, kad ne trečiojo asmens UAB „Autokausta“ naudotos medžiagos, darbų kokybė turėjo įtakos vamzdžių suvirinimo siūlių nesandarumo atsiradimui; suvirinimas atitiko D klasės reikalavimus.
8. Teismas nusprendė, kad atsakovas neturi pareigos atlyginti žalą, nesant techninių normų pažeidimo, trečiojo asmens kaltės dėl priešgaisrinės apsaugos sistemos vamzdžio siūlių nesandarumo ir priežastinio ryšio, o nuostoliai dirbtinai padidinti (UAB „Enerstena“, iš naujo montuodama priešgaisrinės apsaugos sistemos vamzdžius, sunaudavo 212 metrų vamzdžių daugiau nei UAB „Autokausta“). Tai sudaro ieškinių atmetimo teisinį pagrindą.
9. Teismas pažymėjo, kad 2016 m. birželio 16 d. garantinio laikotarpio laidavimo draudimo rašte ieškovas buvo įpareigotas darbo trūkumų ir pažeidimų šalinimą derinti su draudiku. Ieškovas nesilaikė šių sąlygų ir 2016 m. gruodžio 13 d., nesuderinęs nei su draudėju, nei su draudiku, kreipėsi į UAB „Inspekta“ dėl demontuoto priešgaisrinio vandens vamzdžio fragmento tyrimo. Teismas atmetė ieškovo pateiktą UAB „Inspekta“ radiografinio bandymo protokolą, nes UAB „Inspekta“ buvo prašoma ištirti, ar suvirinimo darbai atitiko B klasę, nors pagal sutartį suvirinimo darbai turėjo atitikti D klasę.
10. Teismas nurodė, kad antstolio Sauliaus Užkuraičio 2016 m. balandžio 14 d. ir 2016 m. gegužės 12 d. faktinių aplinkybių konstatavimo protokole užfiksuota, jog statinys yra be stogo, į vidų patenka kritulių, vakuuminis lietaus kanalizacijos vamzdynas išlinkęs, priešgaisrinė signalizacijos įrenginiai (dūmų davikliai, sirenos, jungtukai) veikiami kritulių. 2016 m. birželio 6 d. sistema išlaikė hidraulinius bandymus, tačiau po pusmečio atsirado defektų.
11. Iš ieškovo ir trečiojo asmens UAB „Autokausta“ susirašinėjimo teismas nustatė, kad ieškovas reiškia pretenzijas dėl metalinių atliekų priešgaisrinėje sistemoje. Antstolis S. Užkuraitis 2016 m. gruodžio 12 d. faktinių aplinkybių konstatavimo protokole užfiksavo vandens mėginio paėmimą iš priešgaisrinės sistemos; laboratorijoje 2016 m. gruodžio 23 d. nustatytas mažesnis užterštumas nei mėginyje, paimtame 2016 m. spalio 31 d.: geležies ir mangano kiekis viršija ribas, didžiulis paimto vandens drumstumas. Kitų parametrorų laboratorija netyrė. Teismo vertinimu, tai reiškia, kad ieškovas priešgaisrinę sistemą užpildė vandeniu, nekreipdamas dėmesio į vandens kokybę, cheminę sudėtį. Teismas nusprendė, kad Nacionalinės visuomenės sveikatos priežiūros laboratorijos Cheminių tyrimų skyriaus 2016 m. gruodžio 23 d. protokolais ir UAB „Kauno vandenys“ vandens tyrimų laboratorijos 2016 m. spalio 31 d. tyrimas patvirtina priešgaisrinės sistemos galimų defektų atsiradimo šaltinį.
12. Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija 2020 m. balandžio 21 d. nutartimi Vilniaus miesto apylinkės teismo 2019 m. birželio 3 d. sprendimą paliko nepakeistą.
13. Teisėjų kolegija nurodė, kad pirmosios instancijos teismo išvada, jog atsakovas nėra atsakingas dėl žalos atlyginimo, buvo padaryta tinkamai įvertinus byloje pateiktus įrodymus bei tinkamai nustatius vamzdžio suvirinimo siūlių įtrūkimų atsiradimo priežastis.
14. Teisėjų kolegija nusprendė, kad išvadą, jog trečiasis asmuo tinkamai atliko vamzdžių suvirinimo darbus, leidžiantį šie byloje esantys įrodymai: ieškovo ir trečiojo asmens UAB „Autokausta“ pasirašytas statinio perdavimo–priėmimo aktas, 2015 m. balandžio 28 d. statybos užbaigimo aktas, kuriuo statinys buvo pripažintas tinkamu naudoti, o nuo 2015 m. balandžio 30 d. statinys fiziškai perduotas užsakovui (ieškovui) ir užsakovas jį valdo bei juo naudojasi, 2015 m. spalio 13 d. ir 2016 m. birželio 6 d. atlikti priešgaisrinio vandentiekio vamzdžio hidrauliniai bandymai ir surašyti slėginio vamzdžio stiprumo ir sandarumo hidraulinio bandymo aktai. Siekdamą nustatyti, dėl kokių priežasčių eksploatuojant statinį atsirado priešgaisrinio vandentiekio vamzdžių nesandarumas, UAB „Autokausta“ kreipėsi į Europos antikoroziųjų dangų asociacijos narį, Amerikos tarptautinės tyrėjų asociacijos narį, Globalaus mokslo ir technologijų forumo narį prof. dr. G. M. Jo pateiktoje 2017 m. sausio 4 d. specialisto išvadoje nurodoma, kad pagrindinė priešgaisrinio vandentiekio sistemos vamzdžio nesandarumo priežastis yra korozija, kurią nulėmė užsakovo netinkamai vykdomas priešgaisrinio vandentiekio sistemos eksploatavimas. Atlikęs nepriklausomą ekspertizę, teismo ekspertas 2017 m. gegužės 19 d. atsakovui pateikė ekspertizės aktą, kur konstatavo vamzdžio suvirinimo siūlių rodiklius (kraterinio subėgimo 0,4 mm gylis pagal LST EN ISO 5817, šlako ir volframo įtarų iki d=0,8 mm, įpjovų gylių iki 0,4 mm, visais atvejais atitinka D klasę, o atskirais atvejais – aukštesnės C ir netgi B klasės), ir nurodė, kad priešgaisrinio vandentiekio suvirinimo siūlių sandarumo trūkumai sąlygoti neteisingų techninio projekto sprendinių esant tokioms pastato eksploatacijos sąlygoms.
15. Kolegija pabrėžė, kad ieškovas turėjo galimybę pateikti įrodymus, paneigiančius eksperto, specialisto išvadas apie tai, kad į pastatą patekęs užterštas ir su priemaisiomis vanduo lėmė vidinius korozinius procesus ir priešgaisrinio vandentiekio vamzdžio suvirinimo siūlių vietose, tačiau ieškovas tokių įrodymų nepateikė, todėl nėra pagrindo panaikinti ar pakeisti pirmosios instancijos teismo sprendimą.

III. Kasacinio skundo ir atsiliepimų į jį teisiniai argumentai

16. Ieškovas kasaciniu skundu prašo panaikinti Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2020 m. balandžio 21 d. nutartį ir perduoti bylą apeliacinės instancijos teismui nagrinėti iš naujo. Kasacinį skundą grindžia šiais argumentais:
  - 16.1. Apeliacinės instancijos teismas pažeidė CPK 331 straipsnio 4 dalyje įtvirtintus teismo procesinio sprendimo motyvuojamajai daliai keliamus reikalavimus, šis pažeidimas buvo esminis ir turėjo įtakos priimančiam neteisėtą procesinį sprendimą byloje:
    - 16.1.1. Apeliacinės instancijos teismo nutarties motyvuojamoji dalis yra vienos pastraipos, nerišli, neaiški. Nutartyje lakoniškai nurodyta viena teismo nustatyta bylos aplinkybė, fragmentiškai paminėti keli įrodymai, nenurodyti jokie argumentai, dėl kurių teismas atmetė kitus įrodymus, taip pat nenurodyti įstatymai ir kiti teisės aktai bei kiti teisiniai argumentai, kuriais teismas vadovavosi darydamas išvadą.
    - 16.1.2. Teisėjų kolegija iš esmės nepasisakė dėl apeliacinio skundo argumentų, kurie patenka į bylos nagrinėjimo dalyką, atskleidžia ginčo esmę ir yra reikšmingi bylos teisiniam rezultatui, o savo daromų išvadų nepagrindė išsamiai bylos aplinkybių vertinimu pagal teismų praktikoje nustatytus atitinkamų procesinių veiksmų teisėtumo kriterijus. Teismas neatsakė į pagrindinius (esminius) bylos faktinius ir teisinius aspektus, susijusius su UAB „Autokausta“ atliktų darbų kokybe, priešgaisrinės sistemos vamzdžių defektų priežastimis ir draudiko pareigomis dėl draudžiamojo įvykio tyrimo bei draudimo išmokos išmokėjimo. Ieškovas apeliaciniame skunde išsamiai argumentavo dėl byloje esančių įrodymų, kurie patvirtina nustatytus defektus, dėl UAB „Inspekta“ tyrimų, 2017 m. gegužės 17 d. ekspertizės akto, 2017 m. sausio 4 d. specialisto išvados, 2016 m. gruodžio 12 d. faktinių aplinkybių konstatavimo protokolo, 2016 m. gruodžio 23 d. atliktų vandens tyrimų vertinimo, priešgaisrinės sistemos vamzdžių ir suvirinimo vietų mėginių, UAB „Enerstena“ atliktų darbų, taip pat dėl teismo sprendimo kokybės ir teisės aktuose draudikui nustatytų pareigų, tačiau apeliacinės instancijos teismas šių ieškovo argumentų nevertino.
    - 16.1.3. Apeliacinės instancijos teismas ginčijamoje nutartyje rėmėsi UAB „Autokausta“ pasamdyto prof. dr. G. M. nuomone, tačiau niekaip nepasisakė dėl aplinkybės, kad atsakovės pasamdytas ekspertas V. B. E. neigiamai įvertino prof. dr. G. M. išvadą. 2019 m. sausio 9 d. teismo posėdžio metu apklausiamas V. B. E. nurodė, jog nežino, iš kur laboratorija gavo ir kokius tyrė vamzdžio fragmentus, jis jų nebuvo matęs. Nelogiška, kad ekspertizę atlikęs ekspertas ir ekspertizės užsakovas (draudimo bendrovė) nežino, koks nerūdijančio plieno priešgaisrinio vandentiekio vamzdžio elementas buvo tirtas, pagal kurį atlikta ekspertizė. Apeliacinės instancijos teismas nepasisakė ir dėl šios aplinkybės.
    - 16.1.4. Iš Lietuvos Respublikos Konstitucijoje įtvirtinto teisinės valstybės principo kyla teisinio aiškumo reikalavimas, kuris reiškia, kad

teismo sprendimai turi būti tinkamai motyvuoti ir aiškūs, teismų nepriklausomumas, nešališkumas, sąžiningumas ir profesionalumas yra pagrindiniai teisėjų veiklos principai. Tik motyvuotais teismo sprendimais yra tinkamai įvykdomas teisingumas, skaidrumas ir viešumas yra vieni pagrindinių teisėjų elgesio principų, teismų sprendimų viešumas reiškia ir teismų sprendimų motyvų aiškumą ir suprantamumą, siekiant užtikrinti kokybišką teisingumo vykdymą.

- 16.1.5. Teisėjų taryba 2016 m. gegužės 27 d. nutarimu Nr. 13P-65-(7.1.2) patvirtino Rekomenduojamus teismų procesinių sprendimų kokybės standartus, kuriuose nustatyta, jog teismo sprendimas turi būti teisingas ir teisėtas, įtikinamas, skaidrus, aiškus ir suprantamas, nuoseklus, o jo motyvai – pakankami, sprendimas turi turėti aiškią struktūrą ir formą, būti lingvistiškai ir teisiškai korektiškas.
- 16.1.6. Apeliacinės instancijos teismo pažeidimas turi esminę reikšmę vienodam teisės aiškinimui bei taikymui ir dėl to, jog tokia praktika sukuriamos prielaidos ir kitose bylose teismams priimti sprendimus (nutartis), nemotyvuojant jų [CPK 331 straipsnio](#) 4 dalyje nustatyta tvarka, nesilaikant procesinių sprendimų kokybei keliamų standartų ir tokiu būdu paminant konstitucinį teisinės valstybės principą.
17. Atsakovė atsiliepimu į kasacinį skundą prašo skundą atmesti, o Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2020 m. balandžio 21 d. nutartį palikti nepakeistą. Atsiliepime nurodo šiuos argumentus:
- 17.1. Kasacinio skundo argumentai, kad apeliacinės instancijos teismo nutartis yra netinkamai motyvuota, yra nepagrįsti. Tiek pirmosios, tiek ir apeliacinės instancijos teismai tyrė ir vertino abiejų ginčo šalių poziciją, rėmėsi materialiosios ir proceso teisės nuostatomis, jų pagrindu sprendė dėl ginčo esmės. Apeliacinės instancijos teismo nutartyje yra išsamiai aptarta pirmosios instancijos teismo sprendimo esmė bei motyvai, išdėstyti ieškovo apeliacinio skundo bei atsakovo ir trečiojo asmens atsiliepimų į apeliacinį skundą argumentai. Apeliacinės instancijos teismo nutartyje konstatuota, jog išvadą, kad atsakovas nėra atsakingas dėl ieškovui atsiradusios žalos, pirmosios instancijos teismas padarė tinkamai įvertinęs byloje pateiktus įrodymus, atsizvelgdamas į priežastį, dėl kurios atsirado vamzdyno suvirinimo siūlių įtrūkimų. Taigi apeliacinės instancijos teismas iš esmės pritarė pirmosios instancijos teismo išvadoms, jų neperrašydamas, o apsiribodamas išsamiai pirmosios instancijos teismo motyvų aptarimu.
- 17.2. Apeliacinės instancijos teismo nutartyje yra išdėstyti papildomi motyvai, kuriais remdamasi teisėjų kolegija nusprendė pirmosios instancijos teismo sprendimą palikti nepakeistą. Apeliacinės instancijos teismo minimi įrodymai ir pateikiami vertinimai leidžia suprasti, kokius įrodymus teismas vertino ir kuo vadovaudamasis padarė atitinkamas išvadas.
- 17.3. Ieškovo argumentai dėl apeliacinės instancijos teismo nutarties kokybės, motyvų lingvistinių formuluočių neturėtų būti nukreipti į pavienius, atskirus teiginius, o pati teismo nutartis turėtų būti vertinama kaip vientisas dokumentas. Vien tai, kad ieškovui nepatinka apeliacinės instancijos teismo nutarties surašymo stilius, ir tai, kad ta nutartis nėra jam subjektyviai suprantama, nereikia, kad teismas neatliko objektyvaus byloje esančių įrodymų vertinimo ir kad teismo procesinis sprendimas yra nemotyvuotas. Teisėjų kolegija skundžiamoje nutartyje glausta forma nurodė bylos įrodymų vertinimą, byloje nustatytas aplinkybes, argumentus, kuriais remdamasi priėmė skundžiamą nutartį. Įstatyme įtvirtinta teismo pareiga motyvuoti priimtą teismo sprendimą neturi būti suprantama kaip reikalavimas detaliai atsakyti į kiekvieną byloje šalių išsakytą ar pateiktą argumentą.
- 17.4. Civilinę bylą nagrinėję teismai, vadovaudamiesi byloje esančiais įrodymais ir įvertinę juos pagal vidinį savo įsitikinimą, pagrįstą visapusišku ir objektyviu aplinkybių, kurios buvo įrodinėjamos proceso metu, išnagrinėjimu, teisėtai ir pagrįstai konstatavo, kad trečiasis asmuo UAB „Autokausta“ rangos darbus atliko tinkamai, todėl jis nėra atsakingas už eksploatuojant pastatą atsiradusius priešgaisrinio vandentiekio vamzdžio nesandarumus. Byloje nėra ginčo dėl fakto, kad priešgaisrinio vandentiekio vamzdyne, kurį įrengė trečiasis asmuo, po jo perdavimo ieškovui periodiškai kai kur atsiradavo nesandarumų per vamzdžių suvirinimo siūles. Tačiau, atsizvelgiant į teismo eksperto išvadą bei specialisto išvadą, laboratorinių tyrimų rezultatus, antstolio užfiksuotas faktines aplinkybes ir kt., nėra pagrindo kontatuoti trečiojo asmens atsakomybės dėl priešgaisrinio vamzdžio eksploatavimo metu atsiradusio nesandarumo.
- 17.5. Dėl užteršto vandens patekimo ir jame buvusių ieškovo įrenginių sugadinimo Kauno apygardos teisme yra nagrinėjama civilinė byla Nr. 2-365-324/2019 dėl žalos atlyginimo (subrogacijos pagrindu), sugadinus apdraustą turtą (įrangą) pagal ieškovės ADB „Gjensidige“ ieškinį atsakovei UAB „Kauno vandenys“. Tai taip pat patvirtina, kad į ieškovo pastatą patekęs užterštas ir su priemaisiomis vanduo lėmė vidinius korozinius procesus ir priešgaisrinio vandentiekio vamzdžio suvirinimo siūlių vietose. Be to, byloje esantys įrodymai patvirtina, kad, demontavus pastato stogo denginį, vanduo pateko į pastato vidų ir taip pat neigiamai paveikė pastato (įskaitant inžinerines sistemas) būklę, sukūrė sąlygas atsirasti oksidaciniais ir koroziniais procesams.
18. Trečiasis asmuo atsiliepimu į kasacinį skundą prašo kasacinį skundą atmesti. Atsiliepime nurodo šiuos argumentus:
- 18.1. Apeliacinės instancijos teismas skundžiamoje nutartyje detalai aptarė pirmosios instancijos teismo sprendimo motyvus ir jiems pritarė. Tokiu būdu apeliacinės instancijos teismas tinkamai įvykdė pareigą pagrįsti sprendimą, o skundžiamos nutarties glaustumas nėra pagrindas ją panaikinti.
- 18.2. Ieškovas, keldamas abejones dėl atsakovo ir trečiojo asmens pateiktų įrodymų irodomosios vertės, nepateikė įrodymų, paneigiančių, kad būtent į pastatą patekęs užterštas ir su priemaisiomis vanduo lėmė vidinius korozinius procesus priešgaisrinio vandentiekio vamzdžio suvirinimo siūlių vietose. Atsinaujinantys priešgaisrinio vandentiekio nesandarumai patvirtina ne trečiojo asmens darbų defektus, o netinkamą vamzdžio eksploatavimą, dėl kurio defektai atsinaujino net ir po pakartotinio defektų šalinimo.
- 18.3. Ieškovas nepagrįstai nurodo, kad teismai turėjo vadovautis UAB „Inspecta“ radiografinio bandymo protokolu, kuriame fiksuoti siūlių defektai. UAB „Inspecta“ bandymo protokolas parengtas vertinant suvirinimo darbų atlikimą pagal aukštesnės B klasės standartą, kuris ginčo darbams nebuvo taikomas, kadangi nagrinėjami atveju suvirinimo darbai turėjo atitikti žemesnį D klasės standartą. Be to, bandymai atlikti apie juos iš anksto neinformavus atsakovo ir trečiojo asmens.
- 18.4. Nesutikdamas su specialistų išvadomis, atsakovas nepateikė jokių konkrečių įrodymų, kodėl jos yra nepagrįstos. Byloje nustatyta, kad eksperto V. B. E. kandidatūra buvo iš anksto sederinta su ieškovu, o vamzdžius laboratorijai pateikė ankstesnį tyrimą atlikęs prof. dr. G. M..
- 18.5. Ieškovas nepaaikšino, kodėl atliekant permontavimo darbus buvo panaudota daugiau vamzdžių, nei buvo išmontuota, nepagrįstai nurodydamas, kad jis neturi pareigos įrodyti atliktų darbų apimtį, o ši pareiga tenka atsakovui.

Teisėjų kolegija

konstatuoja:

Dėl proceso teisės normų, reglamentuojančių absoliutų teismo sprendimo (nutarties) negaliojimo pagrindą, teismui nemotyvavus priimto procesinio sprendimo (CPK 329 straipsnio 2 dalies 4 punktą), aiškinimo ir taikymo

1. Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas, aiškindamas Konstitucijos 109 straipsnį, yra nurodęs, jog konstitucinė teisingumo vykdymo samprata suponuoja tai, kad teismai bylas turi spręsti tik griežtai laikydamiesi įstatymuose nustatytų procesinių bei kitų reikalavimų (Konstitucinio Teismo 2006 m. sausio 16 d. nutarimas). Iš Konstitucijos kylantis reikalavimas teisingai išnagrinėti bylą suponuoja tai, kad kiekvienas teismo baigiamasis aktas turi būti grindžiamas teisiniais argumentais (motyvais). Argumentavimas turi būti racionalus – baigiamajame teismo akte turi būti tiek argumentų, kad jų pakaktų šiam baigiamajam teisės aktui pagrįsti. Iš konstitucinio teisinės valstybės principo kylantis teisinio aiškumo reikalavimas, *inter alia* (be kita ko), reiškia, kad baigiamajame teismo akte negali būti ir nutyėtų argumentų, nenurodytų aplinkybių, turinčių reikšmės teisingo baigiamojo teismo akto priėmimui. Baigiamasis teismo aktas turi būti aiškus byloje dalyvaujantiems ir kitiems asmenims. Jeigu šio reikalavimo nepaisoma, tai nėra teisingumo vykdymas, kurį įtvirtina Konstitucija (Konstitucinio Teismo 2006 m. sausio 16 d. nutarimo 16.5 punktas).
2. Dėl teismo sprendimo motyvavimo svarbos ir teismo pareigos motyvuoti procesinį sprendimą apimties ne kartą yra pasisakęs Europos Žmogaus Teisių Teismas (toliau – EZTT), pažymėdamas kad Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos 6 straipsnio 1 dalis nacionalinius teismus įpareigoja išsamiai ištirti šalių pateiktus paaiškinimus, argumentus ir įrodymus, nedarant poveikio jų reikšmės vertinimui; teismų sprendimuose turėtų būti tinkamai nurodyti motyvai, kuriais jie yra pagrįsti; sprendimo motyvavimas yra būtinas, norint parodyti, kad bylos šalys buvo išklausytos ir teisingumas įvykdytas atidžiai (2001 m. rugsėjo 27 d. sprendimas byloje *Hirvisaari prieš Suomiją*, peticijos Nr. 49684/99; 2015 m. lapkričio 24 d. sprendimas byloje *Paliutis prieš Lietuvą*, peticijos Nr. 34085/09; 2020 m. kovo 19 d. sprendimas byloje *Tamrazyan prieš Armėniją*, peticijos Nr. 42588/10). Konvencijos 6 straipsnio 1 dalis negali būti suprantama kaip reikalaujanti detalai atsakyti į kiekvieną argumentą (1994 m. balandžio 19 d. sprendimas byloje *Van de Hurk prieš Nyderlandus*, peticijos Nr. 16034/90), tačiau iš teismo sprendimo turi būti aišku, kad dėl pagrindinių bylos klausimų pasisakyta. Pareigos pateikti motyvus taikymo laipsnis gali varijuoti priklausomai nuo atitinkamo sprendimo pobūdžio. Klausimas, ar teismas įvykdė savo pareigą motyvuoti sprendimą, išplaukiančią iš Konvencijos 6 straipsnio, gali būti sprendžiamas tik atsižvelgiant į bylos aplinkybes (1997 m. gruodžio 19 d. sprendimas *Helle prieš Suomiją*, peticijos Nr. 20772/92). Kai šalies argumentas turi lemiamą reikšmę bylai, jis reikalauja konkretaus ir aiškaus atsakymo (1994 m. gruodžio 9 d. sprendimas byloje *Ruiz Torija prieš Ispaniją*, peticijos Nr. 18390/91; 1994 m. gruodžio 9 d. sprendimas byloje *Hiro Balani prieš Ispaniją*, peticijos Nr. 18064/91; 2020 m. balandžio 2 d. sprendimas byloje *Mazahir Jafarov prieš Azerbaidžaną*, peticijos Nr. 39331/09).
3. Kasacinio teismo praktikoje pažymėta, kad teismo sprendimas turi būti pagrįstas ir teisėtas (CPK 263 straipsnis). Šie reikalavimai taikytini visų instancijų teismų priimamiems sprendimams ir yra susiję su įstatymu pavesta teismo pareiga motyvuoti priimamą sprendimą, t. y. jį pagrįsti faktiniais ir teisiniais argumentais (CPK 270, 331 straipsniai). CPK 331 straipsnio 4 dalyje įtvirtinta, kad apeliacinės instancijos teismo sprendimo (nutarties) motyvuojamojoje dalyje glaudžia forma turi būti išdėstytos teismo nustatytos bylos aplinkybės, įrodymai, kuriais grindžiamas teismo išvados, argumentai, dėl kurių teismas atmetė kuriuos nors įrodymus, taip pat įstatymai ir kiti teisės aktai bei teisiniai argumentai, kuriais teismas vadovavosi darydamas išvadas (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. gegužės 12 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-215-915/2017, 22 punktas; 2019 m. lapkričio 21 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-354-701/2019, 35 punktas). Dėl apeliacinės instancijos teismo sprendimo pagrįstumo sprendžiama, be kita ko, ir pagal tai, ar teismas tinkamai išnagrinėjo apeliacinio skundo argumentus ir į juos pakankamai atsakė (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. spalio 4 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-339-469/2018, 31 punktas).
4. CPK įtvirtinti dviejų rūšių procesiniai pažeidimai, kurie skiriasi vieni nuo kitų sukeliamais procesiniais teisiniais padariniais. Pirmoji procesinių pažeidimų rūšis yra pažeidimai, laikytini pagrindu panaikinti teismo procesinį sprendimą apeliacinės instancijos teisme tik tuomet, kai dėl jų galėjo būti neteisingai išspręsta byla, t. y. šiuo atveju būtina nustatyti atitinkamo procesinio pažeidimo įtaką materialiam bylos rezultatui (CPK 329 straipsnio 1 dalis). Antroji procesinių pažeidimų rūšis yra esminiai procesiniai pažeidimai, sietini su pagrindinių civilinio proceso principų nepaisymu. Nustačius šiuos pažeidimus nėra reikšminga, ar būtent dėl šių pažeidimų byla galėjo būti išspręsta neteisingai, nes laikoma, kad jie lemia pirmosios instancijos teismo proceso neteisėtumą ir absoliutų priimto teismo procesinio sprendimo negaliojimą (CPK 329 straipsnio 2 ir 3 dalys) (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. lapkričio 19 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-308-823/2020, 27 punktas).
5. Kasacijos pagrindus reglamentuojantis CPK 346 straipsnis proceso teisės pažeidimų nekonkretizuoja, įtvirtindamas tik tai, kad proceso teisės normų pažeidimas, kaip kasacijos pagrindas, turi būti esminis ir galėjęs turėti įtakos neteisėto sprendimo (nutarties) priėmimui. Kasacinio teismo praktikoje pripažįstama, kad kasacijos pagrindu pagal CPK 346 straipsnį gali būti abi aptariamose procesinių pažeidimų rūšys, t. y. tiek procesiniai pažeidimai, paveikę materialų bylos rezultatą ar galėję turėti jam įtakos, tiek esminiai, procesiniai pažeidimai, kuriuos nustačius teismo priimtas procesinis sprendimas turi būti besąlygiškai naikinamas papildomai nevertinant šių pažeidimų reikšmės teisingam bylos išsprendimui (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2004 m. rugsėjo 13 d. nutartį civilinėje byloje Nr. 3K-3-444/2004; 2019 m. balandžio 4 d. nutarties civilinėje byloje Nr. e3K-3-114-1075/2019 42, 44, 46, 51 punktus).
6. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas yra išaiškinęs, kad motyvuojamoji teismo sprendimo (nutarties) dalis yra pati svarbiausia, todėl jei teismo sprendimas (nutartis) yra be motyvų (sutrumpintų motyvų), tai pripažįstama absoliučiu teismo sprendimo (nutarties) negaliojimo pagrindu (CPK 329 straipsnio 2 dalies 4 punktas), t. y. esminiu procesiniu pažeidimu, lemiančiu besąlyginį, su galima šio pažeidimo įtaka bylos rezultatui papildomai nesietiną, priimto teismo procesinio sprendimo negaliojimą (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. vasario 13 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-26-611/2019, 26 punktas). Kartu kasacinio teismo praktikoje atkreiptas dėmesys į tai, kad pagal CPK 329 straipsnio 2 dalies 4 punktą absoliučiu sprendimo ar nutarties negaliojimo pagrindu laikomas visiškai motyvų nebuvimas. Teismo sprendimo (nutarties) nepakankamas motyvavimas nėra jo absoliutus negaliojimo pagrindas pagal CPK 329 straipsnio 2 dalies 4 punktą. Tuo atveju, kai teismo sprendimo (nutarties) motyvai yra neišsamūs, šis pažeidimas gali būti pripažintas esminiu pagal CPK 346 straipsnio 2 dalies 1 punktą, jeigu sprendimo (nutarties) motyvuojamojoje dalyje neatsakyta į pagrindinius (esminius) bylos faktinius ir teisinius aspektus ir dėl to byla galėjo būti išspręsta neteisingai (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. liepos 19 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-406/2013; 2015 m. gegužės 15 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-298-687/2015).
7. Tai, ar teismo priimto procesinio sprendimo motyvavimo trūkumai konkrečiu atveju lemia absoliutų sprendimo negaliojimą (išvadą, kad skundžiamas sprendimas yra be motyvų), ar turėtų būti vertinami kaip procesinis pažeidimas (nepakankamas sprendimo motyvavimas), dėl kurio esmingumo spręstina pagal galimą šio pažeidimo įtaką bylos rezultatui, vertintina atsižvelgiant į teismo pareigos pateikti sprendimo motyvus pažeidimo laipsnį. Kasacinio teismo praktika formuojama ta linkme, kad apeliacinės instancijos teismas, tikrindamas pirmosios instancijos teismo sprendimo teisėtumą ir pagrįstumą, turi pasisakyti dėl esminių apeliacinio skundo argumentų, kurie patenka į bylos nagrinėjimo dalyką, atskleidžia ginčo esmę ir yra reikšmingi bylos teisiniui rezultatui (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. lapkričio 6 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-388-248/2018, 36 punktas). Tuo atveju, jei apeliacinės instancijos teismas apskritai nepasisako dėl esminės dalies apeliacinio skundo argumentu arba pasisako pernelyg lakoniškai ir fragmentiškai, daromu išvadu nepagrįsdamas išsamiai bylos aplinkybių vertinimu pagal teismu praktikoje nustatytus atitinkamų procesinių veiksmų teisėtumo kriterijus, yra pagrindas konstatuoti absoliutų teismo sprendimo negaliojimo pagrindą pagal CPK 329 straipsnio 2 dalies 4 punktą dėl visiškai motyvų nebuvimo (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. gegužės 6 d. nutartį civilinėje byloje Nr. 3K-3-43-684/2020).
8. Atsižvelgiant į tai, kad apeliacinio proceso metu gali būti tikrinamas pirmosios instancijos teismo sprendimo tiek teisėtumas, tiek pagrįstumas, t.

y. teismo sprendimas gali būti peržiūrimas tiek teisiniu, tiek faktiniu aspektu, kasacinio teismo praktikoje akcentuojama apeliacinės instancijos teismo teisė, o kai apeliacinis skundas grindžiamas pirmosios instancijos teismo padaryta fakto klaida – ir pareiga iš naujo tirti ir vertinti byloje esančius įrodymus, analizuoti faktines bylos aplinkybes (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2007 m. spalio 17 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-418/2007](#); 2009 m. kovo 16 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-112/2009](#)). Motyvuota nutartimi galima pripažinti tik tokią apeliacinės instancijos teismo nutartį, kurioje argumentuotai įvertinti visi, t. y. tiek faktiniai, tiek ir teisiniai, apeliacinio skundo argumentai (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. balandžio 8 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-231/2008; 2018 m. spalio 4 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-339-469/2018](#), 31 punktą). Teismų praktikoje pripažinama apeliacinės instancijos teismo teisė tam tikrais atvejais, atmetant apeliacinį skundą, pritarti pirmosios instancijos teismo priimto sprendimo motyvams (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2016 m. kovo 10 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-148-421/2016](#) 54 punktą ir jame nurodytą kasacinio teismo praktiką) negali lemti situacijos, kai esminiai apeliacinio skundo argumentai, kuriais ginčijamas byloje priimto pirmosios instancijos teismo sprendimo pagrįstumas, apeliacinės instancijos teismo atmetami vien ansiriojiant nuoroda, kad apeliacinės instancijos teismas šiuo klausimu pritaria bylą nagrinėjusiam pirmosios instancijos teismui. Apeliantiui ginčijant tam tikras faktines aplinkybes, apeliacinės instancijos teismas turi bent trumpai nurodyti, kodėl pritaria pirmosios instancijos teismo argumentams, t. y. kodėl atitinkamus apeliacinio skundo argumentus pripažįsta nepagrįstais (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. gegužės 12 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-215-915/2017](#), 30 punktą).

9. Nagrinėjamoje byloje pirmosios instancijos teismas atmetė ieškovo ieškinį konstatavęs, kad byloje esantys įrodymai patvirtina, jog rangos darbai atlikti tinkamai ir kokybiškai, o rangovas nėra atsakingas už atsiradusius vamzdžių suvirinimo siūlių nesandarumo defektus. Ieškovas, nesutikdamas su šiuo sprendimu, apeliaciniame skunde nurodė, kad pirmosios instancijos teismas, padarydamas išvadą, jog rangovas nėra atsakingas už priešgaisrinės sistemos vamzdžių defektus, netinkamai vertino byloje esančius įrodymus ir neteisingai paskirstė tarp šalių įrodinėjimo našą. Apeliaciniame skunde išsamiai pasisakyta dėl ieškovo požiūriu, netinkamo įrodymų, kuriais remėsi pirmosios instancijos teismas, vertinimo, pateikiami argumentai dėl hidraulinio bandymo aktų, UAB „Inspecta“ tyrimų, 2017 m. gegužės 17 d. ekspertizės akto, 2017 m. sausio 4 d. specialisto išvados, 2016 m. gruodžio 12 d. faktinių aplinkybių konstatavimo protokolo, 2016 m. gruodžio 23 d. atliktų vandens tyrimų, priešgaisrinės sistemos vamzdžių ir suvirinimo vietų mėginių, UAB „Enerstena“ atliktų darbų, taip dėl teisės aktuose draudikui nustatytų pareigų. Kadangi esminiai apeliacinio skundo argumentai nagrinėjamoje byloje buvo susiję būtent su netinkamu byloje esančių įrodymų vertinimu, apeliacinės instancijos teismas turėjo procesinę pareigą iš naujo įvertinti byloje esančius įrodymus ir, atmesdamas apeliacinį skundą, motyvuotai pagrįsti, kodėl pirmosios instancijos teismo atliktą įrodymų vertinimą jis pripažįsta tinkamu, o atitinkamus apeliacinio skundo argumentus – nepagrįstais.
10. Apeliacinės instancijos teismas konstatavo, kad pirmosios instancijos teismo išvada, jog atsakovas nėra atsakingas dėl žalos atlyginimo, buvo padaryta tinkamai įvertinus byloje pateiktus įrodymus bei tinkamai nustatius vamzdžio suvirinimo siūlių įtrūkimų atsiradimo priežastis. Šią savo išvadą apeliacinės instancijos teismas pagrindė tik byloje esančių įrodymų, kurių pagrindu buvo atmestas ieškinyje pirmosios instancijos teisme, išvardijimu skundžiamoje nutartyje, papildomai pažymėdamas, kad ieškovas turėjo galimybę pateikti įrodymus, paneigiančius eksperto, specialisto išvadą apie tai, kad į pastatą patekęs užterštas ir su priemaisimis vanduo lėmė vidinius korozinius procesus ir priešgaisrinio vandentiekio vamzdžio suvirinimo siūlių vietose, tačiau to nepadarė. Skundžiamoje nutartyje visiškai nepasisakyta dėl apeliacinio skundo argumentų, kuriais nesutinkama su apeliacinės instancijos teismo nutartyje įvardytų įrodymų vertinimu, nepateikti argumentai, kodėl šie apeliacinio skundo argumentai pripažinti nepagrįstais, dėl kokių priežasčių apeliacinės instancijos teismas atmetė įrodymus, ieškovo teigimu, leidžiančius daryti kitokias išvadas, nei padarė pirmosios instancijos teismas ([CPK 185 straipsnis](#), 331 straipsnio 4 dalies 3 punktas). Atsižvelgdama į tai teisėjų kolegija pripažįsta teisiskai pagrįstu kasacinio skundo argumentą, kad apeliacinės instancijos teismas bylos apeliacine tvarka iš esmės neišnagrinėjo, nes dėl ieškovo apeliacinio skundo argumentų, kurie patenka į bylos nagrinėjimo dalyką, atskleidžia ginčo esmę ir yra reikšmingi bylos teisiniui rezultatui, visiškai nepasisakė, ir kad dėl šios priežasties yra pagrindas konstatuoti absoliutų skundžiamos apeliacinės instancijos teismo nutarties negaliojimą pagal [CPK 329 straipsnio](#) 2 dalies 4 punktą dėl visiško motyvų nebuvimo.
11. Nustačius, kad nagrinėjant bylą apeliacinės instancijos teisme buvo padarytas esminis proceso teisės normų pažeidimas, lemiantis absoliutų kasacinę tvarką apskųstos apeliacinės instancijos teismo nutarties negaliojimą ir poreikį pakartoti apeliacinį procesą tam, kad būtų pašalintas ieškovo teisės į tinkamą teismo procesą apeliacinės instancijos teisme pažeidimas, skundžiama apeliacinės instancijos teismo nutartis naikintina ir byla grąžintina nagrinėti iš naujo apeliacinės instancijos teismui ([CPK 359 straipsnio 1 dalies 5 punktas](#)). Teisėjų kolegija nepasisako dėl atsiliepimų į kasacinį skundą argumentų, kuriais teigiama, jog nagrinėjama byla išspręsta teisingai, kadangi, atsižvelgiant į nustatytą pažeidimo pobūdį, šie argumentai neturi įtakos kasacinės bylos rezultatui (šios nutarties 23–25 punktai).

Dėl bylinėjimosi išlaidų

12. Kasaciniam teismui nusprendus, kad byla grąžintina apeliacinės instancijos teismui nagrinėti iš naujo, bylinėjimosi išlaidų paskirstymo klausimas paliktinas spręsti apeliacinės instancijos teismui ([CPK 93 straipsnis](#)).

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 359 straipsnio 1 dalies 5 punktu, 362 straipsniu,

nutaria:

Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2020 m. balandžio 21 d. nutartį panaikinti ir perduoti bylą apeliacinės instancijos teismui nagrinėti iš naujo.

Ši Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis yra galutinė, neskundžiama ir įsiteisėja nuo priėmimo dienos.

Teisėjai

Goda Ambrasaitė-Balynienė

Virgilijus Grabinskas

Sigita Rudėnaitė